

WITTEWIERUM – NEDERLANDS HERVORMDE KERK

Het wierdedorp Werum of Wierum was ooit gelegen aan de rechteroever van de Fivel. In het jaar 1211 schonken de inwoners hun dorpskerk aan de pas opgerichte kloostergemeenschap te Romerswerf of Nijenklooster onder Jukwerd. De voormalige pastoor van Huizinge, Emo, had daar de leiding overgenomen van zijn neef en naamgenoot. De kroniek van het Klooster Bloemhof vertelt uitvoerig over de verhuizing en de stichting van het klooster te Wierum in het jaar 1213 en over de opname van de jonge communiteit in de orde van de Premonstratenzers of Norbertijnen in 1217, onder de naam *Floridus Hortus* of *Bloemhof*. Het witte habijt van de monniken veroorzaakte de naamsverandering van het dorp, Wierum werd in de loop der tijd Wittewierum. In 1225 werd Emo door de bisschop van Münster tot abt gewijd. Bloemhof werd een invloedrijk klooster met veel landerijen in Fiveringo.

Ooit woonden 1000 monniken en nonnen in Wittewierum en in de zustervestiging Nijenklooster. In 1561 waren er nog maar drie of vier monniken en werd het klooster opgeheven. De bezittingen gingen naar het nieuwe bisschoppelijk kapittel van Groningen. In 1566 brandde het klooster grotendeels af, op een deel van de abdijkerk na. De laatste abt nam de, nu zo vermaarde kroniek mee naar Groningen. In 1598 werden de restanten van het klooster verkocht en in 1604 werd op de fundamenten van de abdijkerk een protestantse kerk gebouwd. Bij de recente restauratie in 2002 werden de oude funderingen van de laatromaanse kruisbasiliek uit de 13e eeuw blootgelegd. Op de pijlers van het oude schip, deel uitmakend van een alternerend stelsel, blijken de kerken van 1604 en 1863 te zijn gebouwd.

De huidige zaalkerk werd gebouwd in de jaren 1863-'65 naar een ontwerp van architect P.B. Nienhuis. Tijdens de Tweede Wereldoorlog gingen een forse dakruiter en twee opvallende gietijzeren pinakels verloren, de huidige bekroningen zijn replica's.

De stijl van het gebouw kan men het best omschrijven als eclectisch: kijk naar de voorgevel, die gotische spitsbogen combineert met een classicistische deuromlijsting, de gevelafdekking in de vorm van een timpaan, kijk naar de fors uitgevallen dakruiter met zijn ver uitkragende kroonlijst en de open spits van gietijzeren voluten. En kijk tenslotte naar de geblokte hoekpilasters met de opengewerkte gietijzeren pinakels voorzien van neogotische decoraties.

De zuidgevel heeft zes, door lisenen gescheiden, traveeën. Er zijn vijf spitsboogvensters met gietijzeren, neogotische traceringen. Onder de dakrand loopt een houten versiering.

Het karakteristieke interieur uit de 19e eeuw is bewaard gebleven. Een gedrukt, witgepleisterd tongewelf dekt het witte interieur met banken in houtimitatie en een zwarte preekstoel. In de neogotisch gedecoreerde westwand zit een classicistisch portaal. De toepassing van gietijzer zowel buiten als binnen benadrukt nog eens het eclectische karakter van deze kerk. De banken zijn versierd met lofwerk en ornamentiek in gietijzer. Het liturgisch centrum wordt van de kerkzaal gescheiden door een gietijzeren hekwerk. De preekstoel, geschonken door de unicus collator Jhr. Johan Hora Siccama, heeft ook decoraties uitgevoerd in gietijzer, evenals de deuren. De herenbank aan de zuidmuur heeft snijwerk in de vorm van twee omkijkende griffioenen die een wapenschild van de geslachten Rengers en Polman uit de late 17e eeuw dragen. Twee grote rouwborden herinneren aan Lammert Schotto Rengers en zijn echtgenote Elizabeth Bentinck tot Schoonheeten en Diepenveen, beiden overleden in 1779. Voor de preekstoel liggen dertien grafzerken, meest van het geslacht Rengers. De oudste is uit 1558 en een andere herinnert aan de kroniekschrijver Johan Rengers van Ten Post 1542-1626. Onder de zerken bevindt zich een met graatgewelven gedekte grafkelder, vermoedelijk uit de 13e eeuw.